

معاونت آموزش و پژوهش

کلیات و آیین‌نامه اجرایی

برگزاری دوره آموزش ترجمه و تفسیر عمومی قرآن کریم

بینات (۲۰)

فروردین ۱۳۹۶

امام خمینی (ره):

قرآن شریف به قدری جامع لطایف و حقایق و سرایر و
دقایق توحید است که عقول اهل معرفت در آن حیران
می ماند؛ و این اعجاز بزرگ این صحیفه نورانیه آسمانی
است.

مقام معظم رهبری (مد ظلّه العالی):

معرفت، نجات، سلامت، رشد و تعالی و تقرّب انسان به
سوی خداوند متعال از دستاوردهای قرآن کریم است
که تنها با انس و تدبّر در قرآن کریم به دست می آید.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾

«قرآن کتابی است فرخنده که آن را به سوی تو فرو فرستادیم، تا در آیاتش تدبر کنند و خردمندان پند گیرند.»

(سوره ص/آیه ۲۹)

پیش‌گفتار

به فرموده امیرالمؤمنین امام علی (ع) :

«قرآن نوری است که چراغ‌های فروزان آن خاموش نمی‌شود و شعله‌های پرفروغ آن فرو نمی‌نشیند؛ دریایی است که پرتو درخشان آن به تاریکی نمی‌گراید؛ جداکننده‌ای است میان حق و باطل که دلایل استوار آن ویران نمی‌گردد؛ شفایی است که بیماری به دنبال ندارد و از ادامه بیماری، هراسی به دل نمی‌افتد؛ توانمندی است که یاران آن شکست نمی‌پذیرند و حقیقتی است که یاری‌کنندگان آن عقب‌نشینی نمی‌کنند. قرآن معدن ایمان و چشمه‌سار دانش و دارویی است که پس از آن دردی وجود ندارد؛ نوری است که با آن تاریکی نیست و ریسمانی است که گره آن محکم است؛ پناهگاهی است که بلندای آن دور از دسترس است؛ عزتی است برای هر که تحت ولایت آن درآید؛ سالم و سلامت است برای هر که به آن وارد شود؛ هدایت است برای هر که به آن اقتدا نماید؛ برهان و دلیل است برای آن که با آن سخن بگوید و شاهی است استوار برای کسی که در مقام کارزار برآید...»^۱

آری، همانگونه که مولای متقیان و آئینه تمام‌نمای اسلام و باطن مجسم قرآن حضرت علی بن ابیطالب^۷ فرموده‌اند، قرآن مظهر و راهنمای تمامی خوبیها و دوی هر درد و مرض و پلیدی است؛ پس بر هر انسان صاحب‌خرد و اندیشه، به ویژه بر هر مسلمانی واجب است که تا فرصت باقی است به حد وسع و توان خود از خرمن‌های معارف این بحر عظیم بهره‌گیری و نیز بر سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی جامعه فرض است تا با مهیا نمودن بستر لازم برای آموزش ترجمه و تفسیر قرآن کریم، ایشان را از این بحر معارف الهی بهره‌مند سازند.

در این راستا معاونت آموزش و پژوهش سازمان دارالقرآن الکریم به منظور تحقق اهداف این سازمان در نشر آموزه‌های قرآنی و عمومی کردن تفسیر قرآن کریم، کلیات و دستورالعمل اجرایی «برگزاری دوره‌های آموزش ترجمه و تفسیر عمومی قرآن کریم» را پس از بازنگری و انجام برخی اصلاحات جهت اجرا در سال ۱۳۹۶ ارائه می‌نماید.

امید است که با پیگیری و اجرای این طرح‌ها، گام مؤثری در جهت عمومی ساختن تفسیر و فهم قرآن کریم برداشته شده و فرهنگ انسان‌ساز قرآن کریم بیش از پیش در جامعه اسلامی گسترش یافته و در حیطه اندیشه و عمل، متجلی شود. انشاءالله.

معاونت آموزش و پژوهش

سازمان دارالقرآن الکریم

طرح آموزش ترجمه و تفسیر عمومی قرآن کریم

(بینات ۲۰ – سوره مبارکه حجر)

«جهت اجرا در ماه مبارک رمضان ۱۴۳۸ ه.ق.»

جدول مشخصات آموزشی دوره آموزش ترجمه و تفسیر عمومی قرآن کریم

ردیف	عنوان دوره	ساعات آموزشی			منابع آموزشی	حدنصاب‌نمره قبولی پایانی		ارزش آموزشی
		نظری	عملی	جمع		کتابی	شفاهی	
۱	طرح بینات (۲۰)	۴۶	--	۴۶	ترجمه و تفسیر سوره مبارکه حجر، بر مبنای کتاب تفسیر نمونه (جلد ۱۱) «تألیف آیت‌الله العظمی ناصر مکارم شیرازی و جمعی از فضلاء حوزه علمیه قم».	۱۴	---	۴۶ ساعت

اهداف طرح

اهداف کلی:

- ۱- نشر و ترویج ترجمه، تفسیر، مفاهیم و فرهنگ غنی قرآن کریم در جامعه.
- ۲- حرکت در جهت رفع مهجوریت قرآن کریم در جامعه اسلامی (به تناسب توان).
- ۳- کمک به کاهش معضلات گوناگون بشری، با استفاده از نشر و ارائه الگوهای رفتاری و رهنمودهای قرآن کریم.
- ۴- انس هر چه بیشتر مخاطبان با آموزه‌ها و فرامین قرآن در ماه مبارک رمضان.

هدف رفتاری:

انتظار می‌رود فراگیران پس از گذراندن این طرح در ماه مبارک رمضان با ترجمه و تفسیر سوره مبارکه انبیاء آشنا شده و فرامین حیاتبخش آن را در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی خود به کار بندند.

چکیده طرح

بر اساس این طرح پس از تبلیغات، ثبت نام، سطح بندی و کلاسبندی مخاطبان- به تفکیک جنسیت، سطح تحصیلات و محدوده سنی- کلاسهای آموزشی در ۲۴ جلسه ویژه علاقمندان به ترجمه و تفسیر قرآن، در مراکز آموزشی پیش‌بینی شده برگزار و مخاطبان، ضمن آشنایی با ترجمه و تفسیر سوره مبارکه حجر در ماه مبارک رمضان انشاءالله خواهند توانست فرامین حیاتبخش آن را در زندگی فردی و خانوادگی خود به کار بندند.

به افرادی که حد نصاب آزمون پایانی (حداقل نمره ۱۴ از ۲۰) را کسب نمایند، گواهینامه مربوطه اعطاء می‌گردد.

■ مشخصات کلی طرح

- ۱- **عنوان طرح:** آموزش ترجمه و تفسیر عمومی قرآن کریم (بینات ۲۰) - سوره مبارکه حجر
- ۲- **مدت دوره:** ۴۸ ساعت (شامل ۲۳ جلسه آموزش و یک جلسه آزمون)
- ۳- **شکل اجرای دوره:** به صورت حضوری و روزانه در ایام ماه مبارک رمضان (به جز جمعه‌ها و روزهای تعطیل)
- ۴- **مقطع زمانی اجرا:** ماه مبارک رمضان سال ۱۴۳۸ ه.ق
- ۵- **پیش‌نیاز:** دارا بودن گواهینامه قرائت قرآن کریم (سطح ۲) یا قبولی در آزمون‌های ورودی معادل
- ۶- **گستره طرح:** سراسر کشور.
- ۷- **محل تشکیل دوره:** تمامی اماکنی که امکان تشکیل کلاس در آنجا وجود داشته باشد (با اولویت مراکز فرهنگی و مذهبی).
- ۸- **محتوای آموزشی دوره:** ترجمه و تفسیر سوره مبارکه حجر و بر مبنای کتاب تفسیر نمونه «تألیف آیت‌الله العظمی ناصر مکارم شیرازی و جمعی از فضلاء حوزه علمیه قم».
- ۹- **مجری طرح:** اداره امور قرآنی استانها به عنوان ناظر و کلیه مؤسسات و مراکز قرآنی مردمی و یا دستگاههای دولتی به عنوان مجری.
- ۱۰- **گروه هدف (مخاطبان):** علاقمندان به تفسیر قرآن کریم در مقطع سنی بالای ۱۶ سال.
- ۱۱- **تعداد متعلمان در هر کلاس:** حداقل ۲۰ نفر و حداکثر نفرات با توجه به امکانات.
- ۱۲- **ارزش آموزشی:** کسب نمره قبولی در این دوره به عنوان «۴۶ ساعت آموزش» محسوب گردیده و به قبولشدگان گواهی پایان دوره اعطاء می‌گردد.

■ شرایط شرکت کنندگان

- ۱- دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی سوم راهنمایی؛
  - ۲- دارا بودن گواهینامه قرائت قرآن (سطح ۲) یا قبولی در آزمون ورودی معادل.
- تبصره:** متقاضیانی که در هر یک از دوره‌های پیشین بینات شرکت داشته و کارنامه آموزشی مربوطه (مبنی بر موفقیت در دوره) را دریافت کرده‌اند، از شرکت در آزمون ورودی معاف خواهند بود.

■ محتوای آموزشی

این دوره شامل سلسله دروسی از تفسیر، بر مبنای کتاب تفسیر نمونه می‌باشد و طی ۲۴ جلسه اجرا خواهد شد. البته مدرّسان محترم، جهت پربارتر نمودن آموزشهای تفسیری این دوره می‌توانند از دیگر کتب تفسیری موثّق نظیر *المیزان*، *مجمع البیان*، *تفسیر نور* و ... نیز استفاده نمایند.

محتوای آموزشی طرح، ترجمه و تفسیر سوره مبارکه حجر و بر مبنای کتاب تفسیر نمونه (جلد ۱۱) می‌باشد. البته مدرّسان محترم، جهت پربارتر نمودن آموزشهای تفسیری این دوره می‌توانند از دیگر کتب تفسیری نظیر *المیزان*، *مجمع البیان*، *تفسیر نور* و ... نیز استفاده نمایند.

■ استانداردهای آموزشی

ویژگی‌های مدرس:

- ۱- دارا بودن تسلط علمی و تجربه لازم در زمینه تدریس ترجمه و تفسیر قرآن کریم.
- ۲- دارا بودن وجهه موّجه و مناسب اجتماعی.
- ۳- توانمند بودن در جهت بهره‌گیری از تفاسیر معتبری چون المیزان، مجمع البیان، نمونه، نور و ... و دارای قدرت انتقال مطالب توأم با جذابیت بیان و فصاحت کلام.

روش تدریس: سخنرانی، پرسش و پاسخ، توضیحی، مباحثه و...

تجهیزات، امکانات و وسایل مورد نیاز: تخته سفید، تجهیزات صوتی مناسب و ...

جدول ساعات آموزشی:

ارزش آموزشی (به ساعت)	حدنصاب نمره قبولی		نوع آزمون پایانی		پیش نیاز	ساعات			نام درس
	شفاهی	کتبی	شفاهی	کتبی		جمع	عملی	نظری	
۴۶ ساعت	---	۱۴ (از ۲۰)	---	✓	قرائت (سطح ۲)	۴۶	---	۴۶	ترجمه و تفسیر سوره مبارکه حجر

■ جدول بودجه‌بندی درس (تفسیر سوره مبارکه حجر بر مبنای کتاب تفسیر نمونه «جلد ۱۱»)

شماره جلسه	تاریخ	موضوع درس	شماره جلسه	تاریخ	موضوع درس
اول	اول رمضان ۱۳۹۶/۳/۶	بیان اهمیت تفسیر، برخی روش‌های تفسیری، محتوای کلی سوره و فضیلت تلاوت آن و...	سیزدهم	هفدهم رمضان ۱۳۹۶/۳/۲۲	تفسیر آیات ۶۱-۶۶
دوم	دوم رمضان ۱۳۹۶/۳/۷	تفسیر آیات ۱-۵	چهاردهم	هجدهم رمضان ۱۳۹۶/۳/۲۳	تفسیر آیات ۶۷-۷۱
سوم	سوم رمضان ۱۳۹۶/۳/۸	تفسیر آیات ۶-۱۵	پانزدهم	نوزدهم رمضان ۱۳۹۶/۳/۲۴	تفسیر آیات ۷۲-۷۶
چهارم	چهارم رمضان ۱۳۹۶/۳/۹	تفسیر آیات ۱۶-۲۱	شانزدهم	بیستم رمضان ۱۳۹۶/۳/۲۵	تفسیر آیات ۷۷-۷۹
پنجم	پنجم رمضان ۱۳۹۶/۳/۱۰	تفسیر آیات ۲۲-۲۵	هفدهم	بیست و دوم رمضان ۱۳۹۶/۳/۲۷	تفسیر آیات ۸۰-۸۴
ششم	ششم رمضان ۱۳۹۶/۳/۱۱	تفسیر آیات ۲۶-۲۹	هجدهم	بیست و سوم رمضان ۱۳۹۶/۳/۲۸	تفسیر آیات ۸۵-۸۷
هفتم	هشتم رمضان ۱۳۹۶/۳/۱۳	تفسیر آیات ۳۰-۳۴	نوزدهم	بیست و چهارم رمضان ۱۳۹۶/۳/۲۹	تفسیر آیات ۸۸-۹۰
هشتم	یازدهم رمضان ۱۳۹۶/۳/۱۶	تفسیر آیات ۳۵-۳۸	بیستم	بیست و پنجم رمضان ۱۳۹۶/۳/۳۰	تفسیر آیات ۹۱-۹۳
نهم	دوازدهم رمضان ۱۳۹۶/۳/۱۷	تفسیر آیات ۳۹-۴۴	بیست و یکم	بیست و ششم رمضان ۱۳۹۶/۳/۳۱	تفسیر آیات ۹۴-۹۵
دهم	سیزدهم رمضان ۱۳۹۶/۳/۱۸	تفسیر آیات ۴۵-۵۰	بیست و دوم	بیست و هفتم رمضان ۱۳۹۶/۴/۱	تفسیر آیات ۹۶-۹۹
یازدهم	پانزدهم رمضان ۱۳۹۶/۳/۲۰	تفسیر آیات ۵۱-۵۵	بیست و سوم	بیست و نهم رمضان ۱۳۹۶/۴/۳	جمع بندی نکات تفسیری سوره
دوازدهم	شانزدهم رمضان ۱۳۹۶/۳/۲۱	تفسیر آیات ۵۶-۶۰	بیست و چهارم	سی ام رمضان ۱۳۹۶/۴/۴	آزمون پایان دوره

■ آیین‌نامه برگزاری آزمونها

۱- آزمون ورودی

داوطلبانی که فاقد گواهینامه دوره آموزش قرائت سطح (۲) قرآن کریم (روانخوانی قرآن و صحت قرائت نماز) هستند، لازم است در آزمون ورودی که مطابق آزمون پایانی دوره قرائت سطح (۲) برگزار می‌شود شرکت و در صورت کسب حد نصاب لازم (۱۴ از ۲۰)، در طرح شرکت نمایند.

۲- آزمون پایانی

آزمون پایان دوره شامل ۳۵ سؤال تستی - تشریحی است و به شرح زیر برگزار می‌شود:

هر یک ۲۰ کلمه	هر یک ۰/۲۵ نمره (جمعاً ۵ نمره)
(۲) ترجمه ۱۰ عبارت (محدوداً نیم‌سطری)	هر یک ۰/۵ نمره (جمعاً ۵ نمره)
(۳) تفسیر ۵ عبارت	هر یک ۲ نمره (جمعاً ۱۰ نمره)

تذکره ۱: سؤالات آزمون توسط مدرس محترم دوره طراحی گردد.

تذکره ۲: حداقل نمره قبولی نهایی ۱۴ از ۲۰ می‌باشد و اداره امور قرآنی استان موظف است به قبولشدگان گواهینامه پایان دوره را اعطا و به ۳ نفر برتر هر دوره نیز جوایزی (تا سقف اعتبار تعیین شده) اهدا نماید.

آیین‌نامه اجرایی

■ مسؤل و مجری طرح

مسئولیت برگزاری دوره‌ها طبق طرح تفصیلی مربوطه به عهده اداره امور قرآنی استان می‌باشد که البته توسط نهادهای دولتی، مؤسسات و مراکز قرآنی مردمی و تحت نظارت اداره امور قرآنی استان اجرا خواهد شد. مجری طرح پس از دریافت ابلاغیه و دستورالعمل، موظف است در جهت اجرای طرح طبق مراحل اجرایی اقدام نماید.

■ مراحل اجرایی

۱- سازماندهی و برنامه‌ریزی اجرایی طرح در استان: برنامه‌ریزی جهت تسهیم و ابلاغ سهمیه‌ها به اتحادیه قرآنی استان و کانونهای قرآن شهرستانها (طبق سهمیه‌های تعیین شده از سوی سازمان دارالقرآن الکریم و ابلاغ شده از سوی دفتر مرکزی سازمان تبلیغات اسلامی در اوائل هر سال و یا درخواست تأیید و صدور مجوز برگزاری دوره‌های ابداعی و بومی)

۲- تبلیغات: تبلیغات برگزاری دوره‌ها به طور متمرکز از سوی سازمان دارالقرآن الکریم و به صورت استانی از جانب اداره امور قرآنی استان و کانونهای قرآن تابعه، با استفاده از صدا و سیما، نماز جمعه، جراید، برنوشته، پلاکاردها، اطلاعیه و ... انجام خواهد شد.

۳- ثبت نام از علاقمندان (همراه با انجام آزمونهای ورودی مورد نیاز)

۴- هماهنگی با مدرسان دوره و تهیه کتب، امکانات و ملزومات آموزشی و کمک آموزشی.

۵- انتخاب و تهیه مکانهای مناسب جهت برگزاری کلاسها.

۶- ارزیابی و بازرسی از دوره‌ها در طول برگزاری.

۷- تهیه، تنظیم و ارسال فرمهای اطلاعات و آمار.

۸- هماهنگی‌های لازم در خصوص روند اجرایی دوره‌ها با معاونت آموزش و پژوهش سازمان دارالقرآن الکریم در خلال

برگزاری دوره‌های مربوطه و اعلام کتبی تعداد و مشخصات کامل دوره‌های در حال اجرا.

۹- انجام آزمون‌های میان دوره و پایانی و ارائه گواهینامه به قبولشدگان همراه با انتخاب نفرات برتر دوره و اهداء جوایز

به ایشان.

۱۰- بایگانی و نگهداری اسناد هزینه‌ها جهت تسویه حساب نهایی.

۱۱- تهیه و ارسال فهرست اسامی قبول شدگان دوره به سازمان دارالقرآن الکریم.

تذکره: هزینه ثبت نام و برگزاری دوره وفق بخشنامه سالانه سازمان دارالقرآن الکریم خواهد بود.

■ آیین‌نامه انضباطی

۱- حضور متعلمان در کلیه جلسات درسی الزامی است.

تذکره: ارائه مدرک موجه از سوی متعلم به مسئولان دوره در موجه کردن غیبت الزامی است.

۲- حداکثر غیبت موجه در طول دوره سه جلسه می‌باشد (مشروط بر ارائه ادله قابل قبول).

۲- کلیه متعلمان موظف به حفظ شئونات رفتاری و ظاهری از جمله حفظ کامل حجاب (برای خواهران) و پوشش مناسب (برای برادران) می‌باشند.

تذکره ۱: با توجه به نیاز گسترده کشور به حفظ نیروهای ارزشی قرآنی، ثبت‌نام‌شدگان در بدو ورود نسبت به تعهد شرعی و قانونی خود مبنی بر همکاری‌های آتی با اداره امور قرآنی استان (در صورت نیاز) توجیه کردند.

تذکره ۲: آئین نامه مربوطه شامل طرح نورالرحمان نمی‌باشد (بند ۱، ۲ و تذکره ۱).

■ نکات مهم

- ۱- شایسته است برای انتخاب مدرّسان دوره‌ها، از علمای طراز اول استان و مدیران گروه الهیات و معارف اسلامی دانشکده‌های علوم قرآن و حدیث نظرخواهی شود.
  - ۲- در صورت تشکیل کلاس مجزا برای خواهران و برادران، حتی المقدور برای کلاس خواهران از مدرّسان خواهر و برای کلاس برادران از مدرّسان برادر استفاده شود.
  - ۳- مدرس محترم در آغاز دوره و پیش از آموزش، به بیان مقدمه، اهداف دوره و بیان نکات کلی پیرامون طرح بپردازند.
  - ۴- ارائه یک نسخه از تصویر «جدول بودجه‌بندی دروس» و «نحوه ارزشیابی»، در آغاز دوره، به مدرس محترم الزامی است. بدیهی است رعایت سرفصلهای مصوّب در ساعات آموزشی تعیین‌شده، موجب کیفیت بیشتر دوره خواهد شد.
  - ۵- شایسته است پیش از برگزاری دوره‌ها، تبلیغات گسترده‌ای صورت گیرد و طی جلسه یا جلساتی نسبت به توجیه کادر آموزشی جهت تبیین اهداف و شیوه‌های تدریس مورد نظر، توسط مجرب‌ترین فرد در امر تعلیم ترجمه و تفسیر قرآن کریم اقدام گردد.
  - ۶- ضروری است محل برگزاری دوره یکی از حسینیه‌ها و یا مراکز فرهنگی بزرگ شهر انتخاب شود تا امکان حضور و استفاده عموم مردم فراهم گردد. مکان برگزاری دوره باید از نظر امکانات آموزشی و رفاهی، از قبیل داشتن نور مناسب، تخته، سرویس بهداشتی، سیستم تهویه، آرامش محیط و ... در حد مطلوب باشد و مسئول دوره جهت آماده‌سازی مکان برگزاری از لحاظ پاکیزگی و معطر نمودن فضا، توجه لازم را معطوف نماید.
  - تذکره:** کلاس‌های خواهران به علت معذورات شرعی، باید در مکانی غیر از مساجد برگزار شود.
  - ۷- چنانچه سهمیه تخصیصی و یا تعداد دوره‌های خودگردان طرح، بیش از یک دوره است، دوره‌های برنامه‌ریزی شده، به نسبت استعداد جمعیت مناطق و شهرستان‌ها تقسیم شود و کلاس‌ها در شهر یا ناحیه خاصی متمرکز نگردد.
  - ۸- صدور کارت شناسایی برای داوطلبان شرکت‌کننده (به جز افراد مستمع آزاد) و تشکیل پرونده‌های مجزا می‌تواند در اجرای هرچه منظم‌تر کلاس‌های آموزشی و جدیت قرآن‌آموزان مؤثر باشد.
  - ۹- با توجه به ارزشیابی سالانه و همچنین جهت اصلاح طرح‌ها، نسبت به جمع‌آوری، جمع‌بندی و ارسال فرم (جمع‌بندی‌شده) نظرسنجی متعلمان در هر دوره و همچنین فرم نظرسنجی معلم دوره اهتمام لازم صورت پذیرد.
- یادآوری:** بدیهی است توجه به نکات فوق، در سوابق مثبت اداره امور قرآنی استان منظور شده و در محاسبات ارزشیابی سالانه محاسبه خواهد گردید.

معاونت آموزش و پژوهش